

French instead of Latin. The Andalusian poets could easily convey in Romance the motives and themes inherent in Arabic classical literature, and with the help of the Arabic language they expressed elements of Roman folk poetry. The analysis of various researches showed that the issue of the historical and geographical formation and development of Arab-Spanish poetry during the Middle Ages were studied by Arab and European scientists of past centuries, as well as by the modern literary scientists. Modern studies of the Arab-Spanish medieval stanza do not deny the existence of an interaction between European and Arabic lyrics, but the role of this interaction on the scale of the history of world literature remains unclear. Lyrics of the troubadours of the 11th–14th centuries was a unique synthesis of many literary elements of church Latin poetry, folk poetry and Arab influences, and strongly influenced on the history of Italian, Spanish, English, Portuguese, German literature.

Keywords: Provençal troubadours, Arab-Spanish poetry, strophic poetry, Andalusian stanza.

М. Величко, канд. філол. наук, доц.,

v.mariya.p2016@gmail.com

Е. Братель, канд. філол. наук, доц.

olena_bratel@ukr.net

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

РОЛЬ АНДАЛУССКОЙ ПОЭЗИИ В СТАНОВЛЕНИИ И РАЗВИТИИ ЛИРИКИ ПРОВАНСАЛЬСКИХ ТРУБАДУРОВ

Проведен обзорный анализ тезиса об арабском происхождении западноевропейской рыцарской лирики. Рассмотрен вопрос непосредственного взаимодействия европейской и арабской литературных традиций, в частности возможного влияния арабо-испанской строфики на лирику провансальских трубадуров как представителей литературной школы, откуда берет свое начало традиция новоевропейской лирики. Продемонстрированы результаты непосредственных контактов средневековых арабской и европейской литератур на примере влияния андалусской поэзии на испанскую и провансальскую. Выяснено, что не вызывающим сомнения для ученых является факт многоязычия андалусского общества, в котором параллельно функционировали романские наречия и классический арабский язык. В европейских исследованиях, особенно в работах ученых, посвященных национальным языкам, изучение проблемы сводится к обсуждению путей создания поэзии средневековым вариантом будущих европейских языков, а не на латыни. Андалусские поэты могли с легкостью передать на романском языке мотивы и тематику, присущие арабской классической литературе, а с помощью арабского языка выразить элементы романской народной лирики. Анализ исследований и публикаций показал, что вопрос историко-географического становления и развития арабо-испанской поэзии в период Средневековья рассматривали арабские и европейские ученые прошлых столетий, а также современные литературоведы. Последние исследования арабо-испанской средневековой строфики не отрицают существования взаимодействия между европейской и арабской лирикой, но до сих пор остается неопределенной роль этого взаимодействия в масштабе истории мировой литературы. Лирика трубадуров XI–XIV вв. была уникальным синтезом многих литературных элементов церковной латинской поэзии, фольклора, а также арабских влияний. Она оказалась решающим фактором в истории становления итальянской, испанской, английской, португальской, немецкой литератур.

Ключевые слова: провансальские трубадуры, арабо-испанская поэзия, строфическая поэзия, андалусская строфика.

УДК 821.113 (73)–311.4.09

Т. Вечоринська, канд. філол. наук, доц.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

t.vechorynska@gmail.com

ЗНАЙОМСТВО З СИНО-АМЕРИКАНСЬКОЮ ЛІТЕРАТУРОЮ: ФЕНОМЕН ЕМІ ТАНА

Присвячено огляду творчого доробку американської письменниці китайського походження Емі Тан. Особливу увагу приділено проблемам, що складають магістральну лінію сино-американського літературно-критичного дискурсу, а саме взаємодії компонентів китайськості й американськості в структурі сино-американської ідентичності. Простежено зміни в семантиці та поетиці сино-американського дискурсу в романах "Клуб веселощів і удачі", "Дружина Кухонного бога", "Сто потаємних почуттів", "Донька костоправа", "Рятуючи рибу, що тоне" і "Долина дивувань". Визначено, що в романах Емі Тан із різним ступенем виявлення відбувається розмивання стійких стереотипів завдяки ретельно продуманій постмодерністській техніці: інтертекстуальній, гіпертекстуальній, паратекстуальній співвіднесеності її прози з китайською класикою, американською та європейською літературами. Письменниця демонструє неприйнятність однозначних стереотипних установок, зведення образів країн і народів до однозначної схеми. Семантико-поетичальний аналіз змістів її романів дозволяє зробити висновок, що твори Емі Тан присвячені новій сино-американській ідентичності людини, у якій є право на свободу вибору: до якого світу, до якої культури належати. Емі Тан напрацювала різноманітні й значно ускладнені репрезентації національно-культурної ідентичності, розкриваючи складність і драматизм процесів самовизначення людини у світі. Виявлено, що романи Емі Тан містять у собі ті найважливіші художні змісти, які забезпечують продовження сино-американської літературної традиції через взаємозв'язок із новою транскультурною реальністю, зміцнюючи ґрунт для поглибленого розуміння статусу знань про китайську Америку та Китай, для формування уявлень про цілісність світового літературно-культурного процесу.

Ключові слова: Емі Тан, сино-американська література, ідентичність, сино-американськість, китайськість.

Сино-американська література представляє собою корпус англомовних творів, що створюються авторами китайського походження на теренах Сполучених Штатів Америки. Сучасне західне літературознавство тяжіє до розгляду доробку сино-американських письменників у контексті азіясько-американської літератури. Цікавий той факт, що осмислення феномена сино-американської літератури в Китаї, на відміну від Заходу, зазвичай не пов'язується з азіясько-американським каноном. Як зазначає ректор Інституту китайсько-американських досліджень у Китаї, професор Сю Інго: "Сино-американська література, яка в США зазвичай включена в азіясько-американську або азіатську дослідження, в Китаї з'явилася в 1990-х як новий предмет на факультетах англійської мови і вивчалася в рамках курсів з американської

літератури" [Ху, 2008, р. 127]. Китайське літературознавство розглядає сино-американську літературу як американську літературу, створену письменниками китайського походження, не в рамках етнічності й політоректності мультикультуралізму, а як органічну частину літературного процесу США. Побутує, однак, інша думка – Чен Ляо, відомий китайський критик, вважає, що перекладна сино-американська література повинна розцінюватися як частина китайської літератури, написаної китайськими письменниками, що живуть у діаспорі (цит. за: [Zhang, 2008, р. 121]). Такий різнополюсний підхід до вивчення сино-американської літератури продиктований не теоретичними пристрастями дослідників, а саме бікультурною природою художньої творчості таких письменників, як Емі Тан. Будь-яка спроба класифікації азіясько-

/ сино-американської літератури призводить до виникнення нових труднощів, оскільки своєю багатогранною творчістю письменники руйнують будь-яку наново запропоновану парадигму й оскаржують запропоновані ярлики. Виділення феміністичного, гастрономічного, екскурсійного дискурсів у цих літературах – це очевидний доказ залучення азійсько-американських і сино-американських авторів до мейнстрімних процесів, однак, питання їхнього статусу в літературі Америки / світовій літературі залишається гостро дискусійним.

На початку XXI ст. сино-американська література починає осмислюватися в аспекті нових теорій постетнічності, транснаціональності, транскультурації, що значно змінило вектори її дослідження. На зміну маркерам "етнічності", "екзотичності", що панували в середині XX ст., приходить нове осмислення цієї літератури як полікультурного художньо-естетичного явища в контексті процесів, які, хоча і визначаються по-різному: глобалізація, транскультура, але мають загальну принципову платформу (роботи Л. Хатчен, С. Фуско, Ван Нінга, Юе Дайюнь, Ін Цінжао, І. Нойманн, Д. У. Р. Чоу, Б. Адамс, Д. Л. Медсен, Цао Шуньціня та ін.).

Емі Тан (1952 р. н., англ. Amy Tan, кит. 譚恩美) – авторка шести романів, двох книг для дітей, есеїстка і сценаристка, володарка численних премій у галузі літератури – вважається одним із найвидатніших представників американської літератури XX–XXI ст. Творчість письменниці, яка народилася і здобула освіту в США, де живе й пише про Китай і китайську культуру, представляє особливий інтерес в аспекті розгляду семантико-поетологічних особливостей художньої репрезентації образів Сходу і Заходу, Китаю і Америки. Письменниця вже фактом свого походження, виховання і освіти перебуває одночасно і в американській, і в китайській культурі. Мова й культура Китаю, також як і мова й культура Америки, є особистісною та творчою складовою "феномена Емі Тан".

Шляхом аналізу семантики і поетики сино-американського дискурсу в романах "Клуб веселощів і удачі", "Дружина Кухонного бога", "Сто потаємних почуттів", "Донька костоправа", "Рятуючи риб, що тонуть" і "Долина дивувань", які становлять об'єкт дослідження, у статті досліджуються засади літературної репрезентації сино-американської ідентичності через взаємодію компонентів китайськості і американськості як її невіддільних складових. Мета дослідження полягає у визначенні культурно-історичного контексту текстуальної репрезентації сино-американськості у творчому доробку Е. Тан. Мета статті зумовила вирішення таких завдань: визначення особливостей художньої репрезентації поліваріантних форм сино-американської ідентичності й простеження трансформації моделей її репрезентації на всіх етапах творчої еволюції письменниці, а також виявлення значення сино-американського дискурсу у творчості Е. Тан у контексті світових літературно-культурних процесів.

"Клуб веселощів і удачі" ("The Joy Luck Club", 1989) – перший роман Е. Тан, створений на піку популярності "китайської хвилі" в американській літературі та тематизації спадщини китайської культури, розпочатої сино-американськими письменницями Е. М. Ітон, Дж. С. Вонг і М. Х. Кінгстон. Після нього письменницею були написані складні за стилістикою і семантикою романи, в яких продовжувала напрацьовуватися проблема сино-американської ідентичності. Г. Блум високо оцінив цей роман, зазначивши, що це тільки перший крок на новому літературному шляху [Bloom, 2001, р. 3]. Роман залишається найбільш яскравим і суперечливим твором Е. Тан. Про те, що роман із захопленням був прийнятий американською критикою, свідчать відгуки в журналах

"LA Times", "The New York Times", "The Christian Science Monitor", "Esquire", "The Washington Post", у яких вказано на бездоганну художню мову й майстерність Е. Тан як оповідачки, а також широта загальнолюдської проблематики роману.

У своєму першому романі Е. Тан створює різні варіанти мікрокосму сино-американської сім'ї – прийом, який дає письменниці можливість розкрити в деталях динаміку осмислення різними поколіннями іммігрантів своєї національно-культурної ідентичності. Композиційно і семантично роман побудований симетрично: чотири частини поділено на чотири розділи. Перший і четвертий утворюють рамкову семантичну конструкцію – це розповіді матерів, другий і третій – розповіді їхніх дочок. Єдності роману надає внутрішній сюжет, в основі якого – драматичне переживання китайськими матерями розпаду своєї етнотрадиції і болісне розуміння доньками свого духовного розриву з ними. В основі поетики й семантики сино-американського дискурсу цього роману – головне питання: що значить бути китайцем за межами Китаю в Америці? Як передається і як відчувається / осмислюється китайськість поколіннями китайців, народженими в Америці? У романі письменниця показує, що найважливішим каналом трансляції китайськості є живі "talk-stories" матерів, що зберігають кореневу культуру сино-американців. Цю форму ретрансляції китайської культури дослідники називають "mediated chineseness" [Adams, 2005, р. 166]. Під кореневою ми розуміємо китайську культуру, яка для бікультурних сино-американців первісна і стрижнева у самовизначенні людини у світі, її належності до певної етнічності, із притаманними моральними цінностями, устроєм життя і традиційністю, на відміну від набутої, американської культури.

Одна з центральних проблем перекладу культурних смислів на / з китайської заявлена в розділі роману з концептуальною назвою "Американський переклад" ("American Translation"). Не володіючи англійською на високому рівні, матері втрачають можливість спілкування з дітьми, які живуть в іншомовному просторі, забуваючи материнську мову. Е. Тан зображає унікальні за точністю й індивідуалізацією мовні ситуації, які розкривають духовну, а не декоративно екзотизовану китайськість. Наприклад, героїня Роуз не перестає дивуватися пронизливий спостережливості своєї матері, як гостро та відчуває новий для неї американський світ: "<...> які слова вона підбирає, який сенс вкладає в них!", "<...> [її] слова значили набагато більше. Їх, напевно, не так легко перекласти, оскільки вони позначають особливе сприйняття, властиве тільки китайцям" [Tan, 2006b, р. 188]. Це стосується насамперед особливостей "мовного" освоєння матерями американської культури через зіставлення зі своїм китайським досвідом. Художній прийом ретрансляції знань через стійкі образи Сходу (нефритовий медальйон, черепаха, сороки, фен-шуй і китайська астрологія, маджонг, Будда, Місячний фестиваль, ласощі-дяньсін та інші страви китайської кухні) – найважливіший принцип створення образу інтеріоризованої китайськості. Наявні стереотипи важливі як перший крок для вибудовування нового погляду на природу сино-американського життєвого досвіду героїв роману. Е. Тан дає підставу і героям, і читачам задуматися про важливість збереження національно-культурного "я", що невіддільно від усвідомлення зв'язку зі своїм корінням.

Ключовий образ усієї творчості Е. Тан – сино-американка, яка втратила знання китайської культури, але не перестала відчувати й осмислювати свою етнічну належність. Шлях до вирішення центральної проблеми роману – зрозуміти і прийняти материнську любов,

прийняти вистраждану китайську мудрість, помітити те, що завжди було на поверхні, залишаючись непоміченим, окреслено в образі самого "Клубу веселощів і удачі" (англ. "The Joy Luck Club", кит. "喜福会"), організованого китаянками старшого покоління щойно по приїзді у Сполучені Штати як місця єднання і збереження звичаїв. Через зовнішню побутову деталізацію щоденності існування клубу проблематизується "бікультурність" старшого покоління сино-американців. Поступово перетворюючись на американців за способом життя, вони залишаються китайцями за духом, у їхніх образах відчувуються складні процеси поєднання американськості та китайськості. У романі звучить не один "сино-американський голос", а складна поліфонія голосів, з різною, індивідуальною, а не стереотипізованою китайськістю. Тому кожна з історій має свою версію й автентичної, та американізованої китайськості.

Китайська складова сино-американського дискурсу проявлена в романі претекстами китайської класичної культури, які підключені по-різному: інтекстно, імпліцитно, у ненависних асоціаціях, коли читач, знайомий із культурою Китаю, знаходить неявні зв'язки. Нефритовий медальйон, як символ невисловленої материнської надії, плющ, що вріс у цегляну кладку будинку, суп із червоних бобів і чорний суп із сесамом, згадані ніби мимохідь, створюють образ-атмосферу китайськості в романі. Ця поетика, на перший погляд, нейтральної деталі проїнята не тільки духом китайської літератури (згадуються рядки Ду Фу про зірваний вітром дах солом'яної хатини, Лі Цінчжао про в'янучу герань і тонкий струмок диму з курильниці, Лі Бо про доріжку місячного світла перед ліжком), але й пізнаваною вишуканістю китайських пейзажних мініатюр. Так вибудовується художня концепція альтернативної китайськості з її протистоянням негативним стереотипам, таким як "yellow peril" і "dog-eating" [Yin, 2000, p. 79, 215].

"Клуб веселощів і удачі" – це не тільки сімейна сага про життя китайців в американському середовищі, а й роман-колізія взаємовідображень знань про світ китайських матерів і "американського знання" їхніх дочок. Це світ Сходу й Заходу у взаємному відображенні.

"Дружина Кухонного бога" ("The Kitchen God's Wife", 1991). Цей найулюбленіший, за визнанням самої письменниці, роман багато в чому автобіографічний. Репрезентовані в ньому китайські образи, що насичені символами, культурними текстами, інтертекстуальними зв'язками, мають важливе джерело – це "правда життя", почерпнута з розповідей матері Е. Тан, Дейзі Тан: "Моя мама скаржилася на те, що їй знову і знову доводиться заперечувати, що вона не була ні однією з матерів у моєму першому романі. "Це все вигадки, – говорила вона своїм друзям. Там немає нічого правдивого. Просто в моєї доньки буйна уява". Коли я писала свою другу книгу, вона вирішила, що я потребую деяких материнських настанов: "Цього разу, – сказала вона, – розкажи мою справжню історію" [Tan, 2004, pp. 210–211]. Якщо в першому романі в центрі сино-американського дискурсу – проблема репрезентації різних точок зору героїв, з одного боку, на нову "не китайську" реальність життя в Америці матерів, народжених у Китаї, і, з іншого боку, на "китайськість" своїх матерів їхніх "американських" дочок (що в культурології визначають як "generational conflict cliché"), то в другому романі "Дружина Кухонного бога" акцент зроблений на визначальні риси китайськості в структурі сино-американської культурної ідентичності героїв. В основі сюжету роману – протистояння двох концепцій розуміння героїями життя в Америці. Домінуючий маркер ідентичності сино-американок, народжених в Америці, у

романі "Клуб радості та удачі": "This was not China" [Tan, 2006b, p. 141], "We are not in China anymore" [Tan, 2006b, p. 263], у наступному романі "Дружина Кухонного бога" доповнено новим, полемічно загостреним, озвученим головною героїнею Вінні Луї: "That was China" [Tan, 2006c, p. 119]. Образ Китаю, створений у китайській літературі XIX – першої половини XX ст., утворює художньо значущий претекст роману. З Америки героїня роману, китаянка, народжена в Китаї, осмислює своє життя в патріархальному китайському суспільстві. Вінні відкриває свої таємниці, звертаючи увагу своєї доньки не на те, що було в минулому, а "чому це могло трапитися тільки так, а не інакше" [Tan, 2006c, p. 86].

У центрі роману "Дружина Кухонного бога" – образ китаянки Вінні Луї, в дитинстві – Цзян Вейлі. Роман відкривається і завершується монологом сино-американки Перл Луї Брандт, який обрамляє історію, розказану її матір'ю Вінні Луї про роки її дитинства, молодості й першого заміжжя в Китаї на початку XX ст. Двадцять два розділи роману – це спогади Вінні про своє життя, яке проходить на тлі драматичних подій у китайській історії: японська окупація 1930–1940-х рр., різанина в Нанкіні (1937), зміна політичного устрою. На це історичне тло роману звертає увагу Ю. Кесар: "Тан створила дуже складний постмодерністський літературний твір, відмінний від переважаючих наративів у сучасному американському суспільстві <...> Тан довела реальність китайського світу поза американським досвідом <...> Піднявши питання про глибину американських знань щодо іншого в їхній культурі, наскільки "іншим" є те, що відчувалося як далеке й чуже, Емі Тан значно розширила уявлення про американський літературний канон" [Caesar, 2009, p. 46]. В образі китаянки й історії її життя в патріархальному світі домінують не глибина зображення характеру, а репрезентація історико-національних рис її світосприйняття. У такий спосіб вимальовується знайомий за попереднім романом Е. Тан образ китайської жінки, що живе в Америці і зберігає таємниці про своє драматичне минуле, боячись бути незрозумілою і засудженою. Набагато пізніше Вінні, нарешті, знаходить у собі сили виказати свої страждання і віднайти внутрішню свободу. Послідовно вибудовуючи сюжет історії життя Вінні від непереможного минулого до сьогодення, знайденого через подолання мовчання, Е. Тан дестереотипізує образ китайської жінки, зображуючи її непокірною і волеюю, здатною протистояти будь-яким обставинам. Трансформація образу китаянки в сино-американку виписаний у розгорнутий контекст її минулого життя.

У романі Е. Тан реконцептуалізація міфу про Бога домашнього вогнища стає засобом руйнування одного з національно-культурних стереотипів китайськості й основою формування міфопоетичного образу нової "жіночої" сино-американської ідентичності через наповнення загальнолюдським змістом. У цьому романі немає драматичного пошуку сино-американської ідентичності, як у романах Ф. Чіна, немає відчаю, як у героїв його роману "Хайвей Ганга Діна", які заблукали між двома світами, немає і проблеми вибору, набуття цілісності кореневої культури, як у героїнь М. Х. Кінгстон і А. Йен-Ма. У романі Е. Тан китайський світ страшних душевних страждань матері відкрився Перл і був прийнятий нею як частина історії свого життя, втілюючись у гармонійний образ Пані Безпечальності. Репрезентація сино-американської ідентичності в романі Е. Тан нерозривно пов'язана зі ставленням її героїв як до кореневої культури, так і загальнолюдських цінностей, свободи, демократії, рівноправ'я. Реконцептуалізація китайськості в романі "Дружина Кухонного бога" полягає у перегляді та руйнуванні стереотипного бачення китайської

жінки в сино-американському дискурсі як пригнобленої, мовчазної і безправної. Розкривається глибина й багатство внутрішнього світу китайської жінки, сила її духу в протистоянні жорстокості патріархальної культури.

"Сто потаємних почуттів" ("The Hundred Secret Senses", 1995) – третій роман Е. Тан, дослідники визначають по-різному: роман-реквієм [Коровина, 2002, с. 11], роман у жанрі магічного реалізму [Adams, 2005, p. 125], наратив транснаціонального містицизму [Dunick, 2009, p. 170], текстовий колаж, палімпсест [Huntley, 1998, p. 54]. Центральна сюжетна лінія пов'язана з наративною стратегією "her-story". Це розповідь про життя жінки у світі жінок – формі, успадкованій Е. Тан від сино-американських письменниць М. Х. Кінгстон і Е. М. Ітон. Олівія – одночасно і китайка, і американка, яка до приїзду своєї зведеної сестри-китаянки ще не усвідомлює свого китайського коріння. Як і в "Клубі веселощів і удачі", де китайська духовність передається в усній формі від матері до доньки, у романі "Сто потаємних почуттів" функцію провідника в китайську культуру виконує Кван – донька батька Олівії від першого шлюбу. Кван, опинившись в Америці, стає "китайською сестрою" Олівії, об'єктом відчуження. Квінтесенція "інакшості" Кван – це її "очі інь": "Моя сестра Кван вважає, що в неї очі інь. Вона бачить померлих, мешканців Світу Ін, привидів, які залишають вічний морок, щоб побачитися на її кухні на Бальбоа-стріт у Сан-Франциско" [Тан, 2010, р. 3].

Пам'ять про минулі життя, здатність розмовляти з душами померлих визначає особливості китайськості в образі Кван. Довгий час паранормальні здібності сестри затіюють її індивідуальність для Олівії. Ця риса здається Олівії недоліком, що віддаляє Кван від "нормальних людей-американців". Паралельно розвивається інша сюжетна лінія Олівії та її чоловіка Саймона, яка багато в чому нагадує історію з минулого життя, яку розповідає Кван, про Китай XIX ст., охоплений громадянською війною. В оповіданні Кван про любов місіонерки з XIX ст. Міс Банер і китайця І Баня – відблиск сучасної дійсності. Місія організувати зустріч закоханих після втечі з обложеного селища лежала на Нунуму, китаянці народності Хакка. Не зумівши виконати свою обіцянку, дану добрій подрузі міс Банер, Нунуму в наступному переродженні стане Кван, яка безуспішно намагатиметься зробити шлюб Олівії (у минулому житті – міс Банер) і Саймона (у минулому житті – І Баня) гармонійним. Е. Тан зображує особистість, що піднялася над обмеженнями окремих культур, настільки неосаяжну, що потрібно кілька життів, щоб вона розкрилася. У романі особистість Кван розглянута в декількох різних історичних втіленнях: як Кван-Нунуму, Кван-Булочка і Кван-Млинець. Простота, гранична природність відтінків містичні таланти Кван, для якої Світ Ін більш реальний і сповнений людського тепла, ніж американський світ із його незрозумілою різдвяною і великодньою міфологією. Одкровення Кван про природу речей, про потаємні почуття, потойбічний світ, переродження часто огорнуті в комічну форму ламаної англійської, у якій можна вгадати граматичну будову китайської мови. Складне й багатогранне внутрішнє життя Кван проявлене в різноманітті образів китайської філософії: це філософія інь-ян (阴阳), із частини бінома якої і "Світ Ін" (阴间 – потойбічний світ, царство тіней), це і філософія Джвандзи, тлумача "сну метелика", який параболічно окреслив морально-філософський сенс одночасного існування двох світів – фізичного й духовного. Це і впізнавання компетентним читачем посилення на конфуціанське нехтування усним мовленням на користь знання серця, і алюзії на китайську літературу – трактування буддизму у всесвітньо відомому романі "Сон у червоній вежі".

Національно-культурна самоідентифікація героїв роману відбувається як щодо китайського, так і американського світів. Основою такого художнього синтезу елементів китайської і західної культур вбачається розкриття духовної цінності загальнолюдського. Семантико-поетологічний аналіз "прихованих смислів" дозволяє зробити висновок, що це роман про те, як сприймаються і як репрезентуються неподільні риси нової сино-американської ідентичності. Е. Тан наводить ускладнені форми репрезентації зовні простої проблеми "гібридності", ніби розкриваючи теоретикам складність і драматизм транскультурних процесів під час самовизначення людини у світі.

"Донька костоправа" ("The Bonesetter's Daughter", 2001). На думку дослідників, цей роман Е. Тан займає особливе місце у творчості письменниці, зробивши безумовним виходження сино-американської літератури в "основний потік" літератури США. П. Плейт вважає, що "Емі зробила сино-американськість мейнстрімом. Вона дала зрозуміти нації, що без цих історій американське суспільство не представляло б цілісної картини" (цит. за: [Ganahl, 2001]). Дослідники також називають цей роман найбільш автобіографічним, про що свідчить посвята до нього: "В останній день життя моєї матері на землі я дізналася її справжнє ім'я і ім'я моєї бабусі. Ця книга присвячена їм". Теми пам'яті і родинної спорідненості, нерозривного зв'язку поколінь художньо втілені в оповіданні про життя жінок, з'єднаних "кров'ю і кістками", що йдуть своїм шляхом у різний час і різних країнах: це життя Гу Цзінмей у Китаї, сино-американський досвід її доньки Лу Лін Лю Янг, яка народилась у Китаї та іммігрувала до Америки, і американський досвід онучки Рут Луї Янг. З героїнею Рут пов'язане напрацювання центральної ідеї роману – значущості родинних зв'язків і пам'яті ("it's in your bones" [Тан, 2008, р. 364]) у природі національно-культурної ідентичності.

У центрі сюжету – історія трагічної долі доньки костоправа. Загибель матері і брата Гу Цзінмей, вбивство її батька й нареченого в день весілля, невдале самогубство самої жінки, після якого вона залишається калікою з понівеченим обличчям, несе на собі глибоку віру в прокляття, що нависло над родом костоправів. Теми прокляття і нещастя супроводжують і доньку Гу Цзінмей, Лу Лін. Вона пов'язує загибель своєї матері, першого і другого чоловіків із прокляттям, і навіть живучи в Америці, продовжує прислухатися до знаків із потойбічного світу для тлумачення свого життя. Авторський задум роману, який втілений у концепті китайськості ("in your bones"), співзвучний з ідеєю роману "Клуб веселощів і удачі": "Ми всі ніби сходи, крок за кроком йдемо вгору або вниз, але йдемо тим самим шляхом" [Тан, 2006b, р. 215]. Але крім забобонів сино-американські жінки успадковують також великі дари – мудрість, розсудливість і таланти.

Е. Тан наповнює особливим змістом письмовий варіант розповідання історії минулого, який не подається прямо, а впливає з назви роману й особливостей його поетики. Гу Цзінмей не могла говорити, тому спілкувалася із донькою за допомогою жестів і дошки для писання. Рут дізнається про минуле своїх матері й бабусі зі щоденника, записаного китайськими ієрогліфами. Bonesetter – це не тільки той, хто лікує і вправляє кістки, але й той, хто володіє мистецтвом каліграфії як мистецтвом складання кісток (графем в ієрогліфічному сенсі). У романі "Донька костоправа" з мистецтвом каліграфії, чуттєвим сприйняттям і передачею всіх етапів цього процесу (розтирання туші на чорнильному камені, змахи пензля, сила мазка тощо) пов'язана самостійна лінія сюжету. У Китаї Гу Цзінмей розкриває дочці Лу Лін суть піктограми 心, "серце", у зрозумілому для китайців сенсі:

"вона <...> намалювала ієрогліф "серце": Бачиш цю вигнуту лінію? Це дно серця, де кров збирається і розтікається. А точки – це дві вени і артерія, які переносять кров" [Тан, 2008, р. 159]. Пізніше, в Америці, Лу Лін вчить уже свою доньку зображенню того ж ієрогліфа, підключаючи західну асоціацію танцівниці на пуантах: "Лу Лін почала писати просту горизонтальну риску. Однак її рухи були зовсім не прості. Вона зупинила кінчик пензля на папері, який завмер, як танцівниця на пуантах. Потім натиснула на кінчик пензля – балерина зробила реверанс – і, немов зненацька підхоплена вітром, понеслася вправо, призупинилася, зробила півкрок вліво і знову підвелася навшпильки" [Тан, 2008, р. 54]. У такий спосіб ієрогліф 心 "серце" подано у двох трактуваннях: традиційно китайському й у західному.

У романі "Донька костоправа" чітко прокреслено зв'язок сино-американської ідентичності з китайською класичною культурою, каліграфією, живописом і філософською мудрістю, що не відокремлює китайське і американське та не веде до втрати і забуття свого коріння. У цих романах проступає принцип трансестетичного зображення "сино-американськості", який фіксує не тільки текстуальні репрезентації протистояння Сходу і Заходу, а й форми їхнього культурного взаємопроникнення. Цій ідеї підпорядкований задум усіх творів Е. Тан – нерозривна материнсько-дочірня лінія сюжетів письменниці гармонізує і стабілізує культурну двосвітність і героїв романів, і їхнього автора. Народжуються образи не подвійного, нероздільного світу в духовно-естетичній сфері буття людини.

"Рятуючи риб, що тонуть" (Saving Fish from Drowning, 2005). Якщо в попередніх романах центральну лінію сюжету становили відносини дочок і матерів, то в основі роману "Рятуючи риб, що тонуть" – долі героїв (китайців і некитайців) у мінливому світі епохи глобалізації. Це – історія-фарс пригод американських туристів, що подорожують Китаєм і М'янмою, і яких супроводжують не тільки місцеві гіді, а й дух організатора цієї екскурсії, яка загинула за загадкових обставин незадовго до заздалегідь визначеної дати відбуття групи. У сюжетну канву "роману-подорожі" вплетені елементи жанру "роману про викрадення" і "політичного роману". Групу туристів викрадає напівдикі племя каренів, що перебуває в опозиції до правлячої хунти й ховається у непролазних хащах М'янми.

Складна композиція роману – свідоцтво особливої постмодерністської поетики роману – вибудована навколо основної ідеї "порятунку риб, що тонуть", виведеної в назві, епіграфі й одному з розділів роману. Зокрема, перший епіграф до роману – цитата з "Чуми" А. Камю: "Зло, яке існує у світі, майже завжди результат невігластва, і добра воля може спричинити таку ж біду, як і зла, якщо вона недостатньо освічена". У такий спосіб Е. Тан у формі епіграфа вводить роздуми про добро і зло, які на сторінках роману розгортаються в основний сюжет взаємодії різних культур.

Американські туристи, потрапивши в М'янму, стають свідками прибуття рибалок зі свіжим уловом. Видовище риби, що задихається на березі, привертає увагу тургрупи. У відповідь на здивовані й обурені зауваження американців, їхній гід, бірманець Уолтер, розповідає, що рибалки вірять, ніби вони рятують риб, що тонуть. Це повідомлення про своєрідність етнічного світобачення викликає в американців обурення: "Хайді не знаходила слів. Невже ці люди дійсно вірили, що здійснюють хороший вчинок? Адже в них не було жодного наміру врятувати що-небудь! <...> "Це жахливо", – сказала вона, на-

решті, – "це навіть гірше, ніж якби вони вбивали її відразу, ніж виправдовували себе милосердним жестом" [Тан, 2006а, р. 162]. Синтез біблійної і східної притчі, звернення до християнських концептів "taking lives", "saving", "salvation", і до не менш "східних", ніж "західних" міфологем риби, створює неосяжний простір невичерпних смислів, відкриваючи можливість множинного прочитання. Тут і "вихідна" притча про мавпу й рибу, і діалог Е. Тан із раннім романом Дж. Орвела "Бірманські будні" ("Burmese Days", 1934). Герой Орвела – бірманський чиновник У По Кін, перший у галереї образів колоніальної Бірми, планує замолювати свої гріхи, рятуючи рибу: "Може, купиш живих риб і випустиш їх назад у річку? Адже це дуже праведно" [Оруэлл, 2004]. Так стара притча про безкорисливі добрі справи в сучасному контексті бірманських рибалок набуває зовсім іншого змісту. Сюжет про порятунок риби, що тоне, натякає і на невігластво туристів, їхнє незнання місцевих звичаїв. Подібний смисл закладено і в східній притчі про мавпу й рибу. Навісна мавпа виручає рибу зі стрімкого паводку під час повені, не розуміючи що вершить зло.

Багата галерея образів учасників екскурсії – своєрідний зріз сучасного американського "вищого світу": артдиректор, психолог-біхевіорист, вчений біолог-еволюціоніст, підприємець-власник бамбукової ферми, знаменитий телеведучий-кінолог, письменник, гомосексуаліст, активіст боротьби за права людини, а також двоє дітей-підлітків. У міру розгортання сюжету автор, використовуючи техніку постмодерністського пастишу, іронічно описує зміни в поведінці героїв, в основі яких – перебудова стереотипів, пов'язана із зіткненням з іншими культурами, устроєм життя і характерами, прийняти які американським туристам виявляється непросто.

Проблема різних точок зору, порушена Е. Тан, перегукується з роздумами письменників-класиків про зіткнення Сходу і Заходу – "Серце темряви" Дж. Конрада, "Подорож до Індії" Е. Форстера й особливо Дж. Орвела "Бірманські будні". "Об'єктивні", на перший погляд, описи Китаю та М'янми, чергуються з етнографічними спостереженнями героїв, які перебувають під гіпнозом іміджів, створених примітивною туристичною рекламою. Через цей зовнішній шар наївно-пародійного етнографічного сюжету відчувається серйозність етнокультурного пласту роману, насиченого інтертекстуальними, інтеркультурними зв'язками з далекими і близькими, східними та західними контекстами.

"Долина дивувань" ("The Valley of Amazement", 2013). У цьому останньому з опублікованих романів Е. Тан актуальна для її творчості проблема національно-культурної ідентичності втрачає екзистенціальну гостроту. Тут сино-американці живуть у Китаї і подані в сприйнятті як китайців, так і американців, мешканців Шанхайського міжнародного поселення початку ХХ ст. У центрі сюжету – будинок куртизанок і долі його хазяйки, американки Лукреції Мінтерн, і її доньки, сино-американки Вайолет Мінтерн. Головні герої роману пізнають Китай зсередини, намагаючись домогтися успіху в чужому для себе світі, а Вайолет Мінтерн, подібно донькам із попередніх романів Е. Тан, прагне знайти себе, свою любов, примирити в собі китайське і американське, створити своєрідний кроскультурний світ, який виявиться таким крихким. Для обох героїнь цей пошук обертається кошмаром. Лукреція змушена залишити свій бізнес і рятуватися втечею із Шанхаю під час антиіноземних кампаній 1912 р. Дорогою до корабля, що прямує до Сан-Франциско, поспіаки легендарної "Зеленої банди" викрадають її 14-тирічну доньку для роботи в борделі в якості "євразійської принцеси".

Критики називають цей роман "сагою", зазначаючи про насиченість історичними та соціокультурними імплікаціями: події охоплюють близько 50-ти років і два континенти. На тлі історичних катаклізмів показана динаміка руйнування не тільки сім'ї, але й уявлень про старий Китай і Шанхай. Як правильно помітила дослідниця І. Хілтон, цей роман Е. Тан більшою мірою, ніж попередні, відображає емоційні метання письменниці між пошуком своїх китайських коріння і новим домом в Америці. Взаємна демонізація і взаємна романтизація ("mutual demonizing and mutual romanticizing" [Hilton, 2013]), расові та культурні забобони, як одвічне підґрунтя в сприйнятті країнами одна одної, знаходять своє втілення в образі головної героїні роману, Вайолет Мінтерн.

У цьому романі відчутне принципове зрушення в художній концепції – напрацювання засобів репрезентації сино-американськості поза драматичним конфліктом пошуків самоідентичності, властивої героїням попередніх романів. Вайолет може з легкістю змінювати свій вигляд і образ, жити і відчувати себе то як американка, то як китаянка, не відчуючи дискомфорту: "Але зараз я більше не вагалася між двома половинками. Я часто перетинала цю межу туди й сюди, щоб усвідомити, що ця межа була вигадана мною самою" [Tan, 2013, p. 187]. Ця проблематизація ідентичності заявлена і на паратекстуальному рівні твору. Епіграфом до роману "Долина дивувань" є вірш американського поета Волта Вітмена "Роки – швидкий пісок" ("Quicksand Years"), у якому стверджується, що у світі, який змінюється під час історичних катаклізмів, єдине, що залишається людині – це власне "Я" ("One's-Self"). Ці рядки стають лейтмотивом усього роману. Вайолет є носієм сотень "я": "американська дівчинка в матроському вбранні, непорочна куртизанка в закритій шовковій жакетці, американська вдова з потоком сліз, китайська дружина з підбитим оком" [Tan, 2013, p. 588]. Отже, в її образі китайське і американське вільно взаємодіють і взаємозамінюються, не викликаючи драматичних колізій. Саме це "дивування" від того, що відбувається з її сино-американськими героями закладено письменницею в назву роману, що надає глибокого виміру тексту, будучи ключем до розшифровки художньої концепції твору. Розгорнуте екфрастичне зображення картини "Долина дивувань", виконаної китайським художником Лу Сіном, стає важливим сюжетно-композиційним ядром роману, своєрідним мірилом самовідчуттів і самоідентифікацій двох його головних героїнь – Вайолет і Лукреції.

Поштовхом до цієї теми послужили роздуми письменниці над фотографією із сімейного архіву, на якій зображена молода бабуся Е. Тан імовірно у вбранні куртизанки. Як і для попередніх романів, сімейна історія тут відіграє важливу роль, хоча й не вирішальну в розвитку сюжету. В одному з інтерв'ю Е. Тан підкреслила, що цей новий роман не слід розцінювати як автобіографічний або історичний. Письменниця підкреслила: "It's a literary novel" [Interview, 2013], а літературні алюзії на твори китайських класиків, рядки з віршів Вітмена і посилання на живопис вона назвала "Essence of the work".

Е. Тан стверджує, що її книга написана про любов – про ту любов, "яку ми прагнемо відчутти <...> Книга також про те, хто ми є, як змінюємося під впливом обставин, у яких опиняємося або які обираємо" [Interview, 2013]. У романі "Долина дивувань" Е. Тан напрацьовує актуальну в епоху "планетаризації культури" проблему зникнення культурних бар'єрів. Порівняно з попередніми романами Е. Тан ускладнює художні механізми дестереотипізації і репрезентації "американськості", "китайськості" та "сино-американськості". У романі "Долина дивувань" довільне

перемикання між китайським і американським сприймається читачем у вигляді зміни комфортних масок протагоністів, приховує в собі їхню внутрішню здатність прийняти китайське / американське, наповнити соціальну форму своїм, особистісним змістом, внутрішньою правдою.

Загальна тенденція, виявлена в останні роки в сино-американському літературно-критичному дискурсі показує, що розгляд літератури в аспекті політкоректного дискурсу етнічності й мультикультуралізму все менш актуальний. На зміну йому приходить розуміння сино-американської літератури як складного полікультурного явища, аспекти вивчення якого включають і "американську" і "китайську" складові. Кінець ХХ – початок ХХІ ст. ознаменовані відмовою від мультикультурної парадигми. У кращих роботах вчених американська література не ділиться на окремі етнічні складові, такий підхід визнається анахронізмом. Осмислення "китайськості" як ціннісно-естетичної категорії сино-американської літератури призводить до іншого розуміння культурних кодів, художньо втілених американськими письменниками китайського походження. Творчість Е. Тан, безумовно, є в центрі цієї проблематики, розширюючи проблемний і художній простір сино-американського дискурсу. В її романах із різним ступенем виявлення відбувається розмивання стійких стереотипів за допомогою ретельно продуманої постмодерністської техніки: інтертекстуальної, гіпертекстуальної, паратекстуальної співвіднесеності її прози з китайською класикою, американською та європейською літературами. Письменниця демонструє неприйнятність однозначних стереотипних установок, зведення образів країн і народів до однозначної схеми. Е. Тан напрацювала різноманітні й значно ускладнені репрезентації національно-культурної ідентичності, розкриваючи складність і драматизм процесів самовизначення людини у світі. Виявлено, що романи Е. Тан містять у собі ті найважливіші художні змісти, які забезпечують продовження сино-американської літературної традиції через взаємозв'язок із новою транскультурною реальністю, зміцнюючи ґрунт для поглибленого розуміння статусу знань про китайську Америку та Китай, для формування уявлень про цілісність світового літературно-культурного процесу.

Список використаних джерел

1. Коровина С. Г. Творчество Эми Тань 1980-х – 90-х гг. в контексте азиатско-американской литературной традиции : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.01.03 / Казанский гос. ун-т. Казань, 2002. 25 с.
2. Оруэлл Дж. Дни в Бирме / пер. с англ. В. М. Домитеева. 2004. URL : <http://lib.rus.ec/b/117785> (дата обращения : 29.11.2019).
3. Adams B. Amy Tan. Manchester : Manchester University Press, 2005. 232 p.
4. Bloom H. Amy Tan. Philadelphia : Chelsea House Publishers, 2001. 352 p.
5. Caesar J. Patriarchy, Imperialism, and Knowledge in The Kitchen God's Wife. Amy Tan / H. Bloom. New York : InfoBase Publishing, 2009. P. 37–49.
6. Dunick L. The Silencing Effect of Canonicity: Authorship and the Written Word in Amy Tan's Novels. Bloom's Modern Critical Views: Amy Tan's The Joy Luck Club / H. Bloom. New York : InfoBase Publishing, 2009. P. 169–184.
7. Ganahl J. Amy Tan Gets Her Voice Back. American Immigrant Literature. 2001. Vol. 40. P. 338–343.
8. Hilton I. The Valley of Amazement by Amy Tan – review. The Guardian. 2013. URL : <http://www.theguardian.com/books/2013/nov/09/valley-of-amazement-amy-tan-review> (Last accessed : 29.11.2019).
9. Huntley E. D. Amy Tan: A Critical Companion. Westport : Greenwood Press, 1998. 165 p.
10. Interview with Amy Tan. GoodReads. 2013. URL : http://www.goodreads.com/interviews/show/907.Amy_Tan (Last accessed : 29.11.2019).
11. Tan A. Saving Fish from Drowning. New York : Ballantine Books, 2006a. 496 p.
12. Tan A. The Bonesetter's Daughter. New York : Ballantine Books, 2008. 368 p.
13. Tan A. The Hundred Secret Senses. New York : Penguin Books, 2010. 358 p.
14. Tan A. The Joy Luck Club. New York : Penguin Books, 2006b. 288 p.
15. Tan A. The Kitchen God's Wife. New York : Penguin Books, 2006c. 415 p.
16. Tan A. The Opposite of Fate. New York : HarperCollins Publishers, 2004. 400 p.

17. Tan A. *The Valley of Amazement*. New York : HarperCollins Publishers, 2013. 589 p.
18. Xu Y. Designing Chinese American Literature Courses and Textbooks in China. *Amerasia journal*. 2008. Vol. 34, no. 2. P. 125–135.
19. Yin X. *Chinese American Literature since the 1850s*. Urbana ; Chicago : University of Illinois Press, 2000. 336 p.
20. Zhang Z. A Chinese Encounters: Chinese American Literature. *Amerasia journal*. 2008. Vol. 34, no. 2. P. 109–123.

References

- Adams, B., 2005. *Amy Tan*. Manchester: Manchester University Press.
- Bloom, H., 2001. *Amy Tan*. Philadelphia, PA: Chelsea House Publishers.
- Caesar, J., 2009. Patriarchy, Imperialism, and Knowledge in The Kitchen God's Wife. In: H. Bloom, ed. 2009. *Amy Tan*. New York: InfoBase Publishing. pp. 37–49.
- Dunick, L., 2009. The Silencing Effect of Canonicity: Authorship and the Written Word in Amy Tan's Novels. In: H. Bloom, ed. 2009. *Bloom's Modern Critical Views: Amy Tan's The Joy Luck Club*. New York: InfoBase Publishing. pp. 169–184.
- Ganahl, J., 2001. Amy Tan Gets Her Voice Back. *American Immigrant Literature*, 40, pp. 338–343.
- Hilton, I., 2013. The Valley of Amazement by Amy Tan – review. *The Guardian*, [online]. Available at: <<http://www.theguardian.com/books/2013/nov/09/valley-of-amazement-amy-tan-review>> [Accessed 29 November 2019].
- Huntley, E. D., 1998. *Amy Tan: A Critical Companion*. Westport, CT: Greenwood Press.

Interview with Amy Tan, 2013. *GoodReads*, [online]. Available at: <http://www.goodreads.com/interviews/show/907.Amy_Tan> [Accessed 29 November 2019].

- Korovina, S. G., 2002. *Amy Tan writings of 1980–90s in the context of Asian-American literary tradition*. Abstract of Ph. D. thesis. Kazan State University.
- Orwell, G., 2004. *Burmese Days*. Translated from English by V. M. Domiteev. [online]. Available at: <<http://lib.rus.ec/b/117785>> [Accessed 29 November 2019].
- Tan, A., 2004. *The Opposite of Fate*. New York: HarperCollins Publishers.
- Tan, A., 2006a. *Saving Fish from Drowning*. New York: Ballantine Books.
- Tan, A., 2006b. *The Joy Luck Club*. New York: Penguin Books.
- Tan, A., 2006c. *The Kitchen God's Wife*. New York: Penguin Books.
- Tan, A., 2008. *The Bonesetter's Daughter*. New York: Ballantine Books.
- Tan, A., 2010. *The Hundred Secret Senses*. New York: Penguin Books.
- Tan, A., 2013. *The Valley of Amazement*. New York: HarperCollins Publishers.
- Xu, Y., 2008. Designing Chinese American Literature Courses and Textbooks in China. *Amerasia journal*, 34(2), pp. 125–135.
- Yin, X., 2000. *Chinese American Literature since the 1850s*. Urbana – Chicago, IL: University of Illinois Press.
- Zhang, Z., 2008. A Chinese Encounters: Chinese American Literature. *Amerasia Journal*, 34(2), pp. 109–123.

Надійшла до редколегії 30.11.19

T. Vechorynska, Ph. D. in Philology, assoc. prof.
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine
t.vechorynska@gmail.com

INTRODUCTION TO CHINESE AMERICAN LITERATURE: AMY TAN PHENOMENON

The paper deals with Chinese American literature that is reviewed from the perspective of new theories of post-ethnicity, transnationalism, transculturalism. It is argued that in the context of globalization the markers of ethnicity and exoticism are being replaced by a new understanding of this aesthetic phenomenon. Though widely read and discussed in the world, Amy Tan's writings that combine Chinese and American images remain rather unknown for a Ukrainian reader. This paper considers the Chinese American discourse as an integrant part of Amy Tan's bicultural novels. From a broad philological perspective, involving West / East culture, literature, philosophy, history, this paper highlights the mechanisms of literary representation and identity specificity in the interplay of constructed Chinese American images in Amy Tan's six novels: "The Joy Luck Club" (1989), "The Kitchen God's Wife" (1991), "The Hundred Secret Senses" (1995), "The Bonesetter's Daughter" (2001), "Saving Fish from Drowning" (2005), "The Valley of Amazement" (2013). The emphasis is laid on the artistic mechanism of stereotyping, and synthesis of various cultural images and identities in portraying the American Chineseness. The research is conducted with reference both to cultural, historical contextualization in the study of Chinese American images as dynamic results of cultural interaction. The paper reveals the multiple dimensions of Chinese American identity through unveiling such categories as "Chineseness", "American Chineseness", "Americanness", involving cross-cultural intertextuality and narrative intermediality. In the paper "Chineseness" is viewed as a global, transnational cultural phenomenon.

Keywords: Amy Tan, Chinese American literature, identity, American Chineseness, Chineseness.

T. Вечоринская, канд. филол. наук, доц.
Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Киев, Украина
t.vechorynska@gmail.com

ЗНАКОМСТВО С СИНО-АМЕРИКАНСКОЙ ЛИТЕРАТУРОЙ: ФЕНОМЕН ЭМИ ТАН

Посвящается обзору творчества американской писательницы китайского происхождения Эми Тан. Особое внимание уделено проблемам, которые составляют магистральную линию сино-американского литературно-критического дискурса, а именно, взаимодействию компонентов китайскости и американскости в структуре сино-американской идентичности. Прослежены изменения в семантике и поэтике сино-американского дискурса в романах "Клуб радости и удачи", "Жена Кухонного бога", "Сто тайных чувств", "Дочь костоправа", "Спасение тонущих рыб" и "Долина изумлений". Определено, что в романах Эми Тан с разной степенью проявленности представлено размытие устойчивых стереотипов при помощи тщательно продуманной постмодернистской техники: интертекстуальной, гипертекстуальной, паратекстуальной соотнесенности её прозы с китайской классикой, американской и европейской литературой. Писатель демонстрирует неприемлемость однозначных стереотипных установок, сведения образов страны и народа к однозначной схеме. Семантико-поэтический анализ "скрытых смыслов" её романов позволяет сделать вывод, что произведения Эми Тан посвящены новой сино-американской идентичности человека, у которого есть право на свободу выбора: к какому миру, к какой культуре принадлежать. Эми Тан разработала разнообразные и усложненные способы репрезентации национально-культурной идентичности, раскрыв сложность и драматизм процессов самоопределения человека в мире. Определено, что романы Эми Тан содержат те важнейшие художественные смыслы, которые обеспечивают продолжение сино-американской литературной традиции в новой культурной реальности, укрепляя почву для углубленного понимания статуса знаний о китайской Америке и Китае, для формирования представлений о целостности мирового литературно-культурного процесса.

Ключевые слова: Эми Тан, сино-американская литература, идентичность, сино-американскость, китайскость.